

חוברת תלמיד • קריאה והבנה • חנ"מ (אותיות גדולות ותמונות)

המעבר הגדול: מיסודי לחטיבה

מה המחקר אומר על המעבר, הפעמון החדש, שישיה צעדים להתאקלמות חכמה, והאם לקצר את החופש הגדול? – צוללים בשלבים: מתחילים על פני המים ויורדים לעומק.

תאריך:

כיתה:

שם:

טקסט ושאלות

- 11 הטקסט: הולכים לחטיבה
- 12 חלק א' – שחייה על פני השטח
- 13 חלק ב' – צלילה
- 15 חלק ג' – מעמקים
- 17 בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה
- 2 מהדורה למורה ומפתח תשובות

כלים לקריאה

- 7 דף האסטרטגיות
- 8 מפת הצלילה
- 9 סימניות לגזירה
- 10 כרטיסי מילים לקיפול

איך משתמשים?

א. מתחילים בדף האסטרטגיות ובמפת הצלילה. ב. קוראים את הטקסט ועוצרים בתחנת העצירה. ג. עונים על השאלות לפי העומק: פני המים, צלילה והמעמקים. ד. מסיימים בבדיקה עצמית ובכרטיס יציאה.

חנ"מ

עובד גם בשחורלבן

ניסוח לבנים ולבנות

להדפסה

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות

מהדורה למורה – חנ"מ. כאן מרוכז כל מה שצריך לפני השיעור: מטרות, מערך ל-45 דקות, גרסה קצרה, חיבור למודלים של חוסן, טיפים ומפתח תשובות. אפשר להסיר את הדפים האלה לפני צילום החוברת לתלמידים.

מטרות השיעור

- לאתר מידע בטקסט מידעי ובטבלה, ולהסיק מסקנות זהירות מממצאי מחקר על המעבר מיסודי לחטיבה.
- לזהות את מבנה הטיעון (טענה, נימוקים וראיות, טענת נגד והפרכה, מסקנה) ולנסח עמדה מנומקת בשאלת אורך החופש הגדול.
- להכיר צעדים מעשיים ומשאבי חוסן להתאקלמות בחטיבה, ולדעת למי פונים כשקשה.

גרסה קצרה – 10 דקות

קוראים את הסיפור 'הפעמון החדש' (4 דקות) ומאתרים את המשפט שעזר לנוי להירגע. מציגים את ששת הצעדים ואת גש"ר מאח"ד למעבר, וכל תלמיד ותלמידה בוחרים צעד אחד קטן לשבוע הקרוב (4 דקות). מסיימים במשפט הפנייה ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים (2 דקות).

שאלת פתיחה לכיתה

חשבו על פעם שהתחלתם משהו חדש: חוג, שכונה, קבוצה או כיתה. מה הרגשתם בדקה הראשונה, ומה עזר לכם אחרי שבוע? (רשות לשתף. אגב, התרגשות ודאגה יכולות להופיע יחד, וזה טבעי.)

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות (המשך)

חוסן במעברים: גש"ר מאח"ד · עש"ן ד"ק · מעש"ה

גש"ר מאח"ד הוא 'ערכת מעבר': גוף – ישנים טוב ואוכלים ארוחת בוקר, שכל – מכינים מערכת ומפה, רגש – מתרגשים וזה בסדר, חברה – מחפשים חבר/ה אחד/ת, דמיון – מדמיינים יום טוב, אמונה וערכים – אני יכול/ה ללמוד דברים חדשים. עש"ן ד"ק מתאים לרגע של בלבול במסדרון, כמו אצל נוי: עצור, שרירים (לכווץ אגרופים ולשחרר לאט), נשימה (שאיפה איטית ונשיפה ארוכה), דיבור עצמי ('כולם חדשים בשבוע הראשון'), קדימה (לשאול מורה איפה הכיתה). מעש"ה מתאים לצעד השישי, עזרה לחבר/ה שמתקשה: מחויבות ('אני כאן איתך'), עידוד לפעולה (בואי נאכל יחד בהפסקה), שאלות (מה קרה? מה עוזר לך?), הבניית רצף (מה קרה, מה עכשיו ומה הלאה). וכשקשה – פונים ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים. בניין חדש, פעמון חדש והרבה פרצופים לא מוכרים? גש"ר מאח"ד למעבר: גוף – ישנים טוב ואוכלים ארוחת בוקר, שכל – מכינים מערכת ומפה, רגש – מתרגשים וזה בסדר, חברה – מחפשים חבר/ה אחד/ת, דמיון – מדמיינים יום טוב, אמונה וערכים – אני יכול/ה ללמוד דברים חדשים. כשקשה – פונים ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים.

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות (המשך)

מערך שיעור – 45 דקות

דקות	שלב	מה קורה
5	פתיחה ושאלת חימום	שאלת החימום: 'פעם שהתחלתי משהו חדש'. השיתוף הוא רשות. נרמול: התרגשות ודאגה לפני מעבר הן טבעיות, ושיתוף יכולות להופיע יחד. מציגים את שלושת מפלסי הצלילה: פני המים, מתחת למים, המעמקים.
10	טקסט 1: מה המחקר אומר? (מידעי עם טבלה)	לפני הקריאה מסתכלים על הכותרות ועל הטבלה ומשערים מה משתנה במעבר. בזמן הקריאה עוצרים בתחנת העצירה: איזו שורה בטבלה הכי מדברת אליכם? אחרי הקריאה עונים על שאלת איתור אחת מהטבלה ועל שאלת הסקה אחת: מה המשותף לרוב ההמלצות? (להתחיל לפעול מוקדם). מדגישים שירידה בתקופת מעבר מוכרת במחקר ואינה כישלון.
10	טקסט 2: הפעמון החדש (סיפורי)	קוראים בקול את הסיפור של נוי ומאתרים את נקודת המפנה: 'שמונה מורים = שמונה אנשים, לא שמונה שופטים' ו'כולם חדשים בשבוע הראשון'. מיינים: צעד שעוזר או מלכודת. מחברים לגש"ר מאח"ד: אילו ערוצים נוי הפעילה? (שכל – פנקס ושאלות, חברה – אלמה, גוף – ארוחת בוקר, רגש – נשימה עמוקה).
8	טקסט 3: שישה צעדים להתאקלמות חכמה (מידעי עם איור)	עבודה בזוגות. כל זוג מקבל צעד אחד, מסביר אותו במשפט ומציע 'צעד ראשון קטן'. מפרשים את הדימוי 'שחייה בצד המדורג' (מעבר הדרגתי במקום קפיצה אל הלא נודע). מתמקדים בצעד השישי: יש עם מי לדבר, ושיטת החבר/ה לדרך.
8	טקסט 4: לקצר את החופש הגדול? (טיעוני)	מסמנים בטקסט טענה, נימוקים וראיות, טענת נגד והפרכה ומסקנה. מאתרים מילות קישור ומסבירים את הקשר הלוגי שלהן. כל תלמיד ותלמידה ממקמים את עצמם על 'מאזניים' (קו בכיתה) ומנמקים במשפט אחד.
4	סיכום וכריטיס יציאה	ממלאים כריטיס יציאה. מזכירים בקול את משפט הפנייה למבוגר/ת: כשמשהו מטריד – לא נשארים עם זה לבד: פנו ליועצת, לנאמני החוסן המורים או לנאמני החוסן התלמידים.

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות (המשך)

טיפים להנחיה

- מרחב בטוח: השיעור הוא תמיכה ולא טיפול, ואין בו אבחון. השיתוף האישי תמיד רשות, ואפשר לכתוב לעצמכם בלי להקריא. מנסחים קושי כחלק טבעי של תהליך ולא ככישלון ('עוד לא התרגלתי', לא 'אני לא מתאים/ה'). כל חשש או סימן מצוקה מועבר ליועצת.
- טיפ ליועצת ולמחנך/ת: כדאי לתאם מראש את השיעור עם היועצת ועם המחנך/ת. בשבועות הראשונים בחטיבה שימו לב במיוחד לתלמידים ולתלמידות השקטים, למי שאוכלים לבד בהפסקה ולמי שנראים מבולבלים לאורך זמן. תלמיד או תלמידה שמרגישים בודדים או לחוצים לאורך זמן מופנים בעדינות ובדיסקרטיות ליועצת. מומלץ להקים 'מערכת חברים' (באדי): צמדים או ותיקים מכיתות ח' שמלווים עולים חדשים.
- אסטרטגיות קריאה: לפני הקריאה מסתכלים על כותרת, טבלה ואיור ומשערים. בזמן הקריאה עוצרים בתחנות העצירה, מסמנים מילות קישור ושואלים 'מה הכותב/ת רוצה שנבין?'. אחרי הקריאה עונים בשלושה מפלסים: פני המים (מה כתוב), מתחת למים (בין השורות: מבנה, כוונה, דימויים) והמעמקים (דעה וחיבור אישי).
- דיוק מחקרי: את הממצאים מציגים כלפי מחקרים, בלי שמות של חוקרים או של מוסדות. יש לוודא את הנתונים המספריים מהחבילה המקורית: מחקר על כ־738 תלמידים שבו נמצאה ירידה בממוצע הציונים ובעניין הפנימי במעבר (לוודא), וסקר של כ־774 תלמידים בכיתות ז'–ח' שקשר לחץ סביב המעבר לציונים נמוכים יותר ולתחושת שייכות נמוכה יותר (לוודא). גם על 'אובדן הקיץ' יש ויכוח מחקרי: היקף התופעה שנוי במחלוקת, ומחקרים חדשים מראים תמונה מורכבת יותר (לוודא). כדאי לומר זאת לתלמידים בגלוי, כי זה בדיוק תרגול של קריאה ביקורתית.

הכוונה לשאלה הפתוחה – חנ"מ

כל תשובה מתוך הציפים מתקבלת ומחוזקת, למשל 'שואלים מורה', 'חבר/ה אחד/ת', 'נושמים עמוק' או 'מתרגשים וזה בסדר'. חוזרים יחד על המשפט: קשה לי? אני מדבר/ת עם מבוגר/ת, עם היועצת או עם המורה.

מפתח תשובות למורה – חנ"מ. שאלות פתוחות: תשובות אישיות. מחפשים תשובה שנשענת על הטקסט, מנומקת ומנוסחת במשפטים שלמים.

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות (המשך)

שאלה	תשובה
1	שואלים 🙋
2	ארוחת בוקר 🍲
3	יועצת 🧑🏫
4	1. נכון 2. לא נכון 3. לא נכון
7	לשואל 🙋 ← עוזר; 🤝 חבר/ה ← עוזר; 🐒 להתחבא ← 👎 לא עוזר; 😬 לשתוק כשקשה ← 👎 לא עוזר
8	1-ב, 2-ד, 3-א, 4-ג

כלים לקריאה

דף האסטרטגיות: איך קוראים לעומק?

לפני	בזמן	אחרי
 מסתכלים מה רואים בתמונה?	 קוראים לאט שורה ועוד שורה.	 מספרים מה קרה?
 חושבים על מה הסיפור?	 מסמנים מילה קשה – עיגול.	 מרגישים מה אני מרגיש/ה?

מקרא סימונים בעיפרון

 מתחבר אליי	 מפתיע אותי	 לא הבנתי	 משפט חשוב	 מילה לא מוכרת
---	---	---	--	--

רשימת בדיקה לקורא/ת

☐ קראתי את הכותרת ושאלתי את עצמי על מה הטקסט
☐ קראתי את כל הטקסט עד הסוף
☐ סימנתי מילה שלא הבנתי
☐ קראתי שוב את מה שלא היה ברור

המטרה שלי בקריאה

למה אני קורא/ת את הטקסט הזה? מה הייתי רוצה לגלות?

כלים לקריאה

מפת הצלילה: סוג הטקסט ומילים חדשות

מפת הצלילה שלי

מעמקים

חושבים, מביעים דעה ויוצרים

צלילה

מסיקים, מקשרים ובודקים מילים ומבנה

שחייה על פני השטח

מוצאים מידע שכתוב בטקסט

סוג הטקסט: טקסט קצר עם תמונות

מה מאפיין את סוג הטקסט הזה? כתבו שני סימנים שתחפשו בקריאה:

לפני שצוללים

מה אני חושב/ת שיקרה בטקסט? (לפי הכותרת)

מילים חדשות

מילה	פירוש	משפט משלי
	חטיבה	
	מתרגש/ת	
	דואג/ת	
	יועצת	

כלים לקריאה

סימניות לגזירה

גזרו לאורך הקו המקווקו ✂️

המעמקים

אני

- מה אני חושב/ת? 🧡
- מה אני מצייר/ת? 🎨

השאלה שלי: 🗣️

המעבר הגדול: מיסודי לחטיבה
 חנ"מ 🌱

צלילה

חושבים

- למה? 🤔
- מה מרגישים? 😊

השאלה שלי: 🗣️

המעבר הגדול: מיסודי לחטיבה
 חנ"מ 🌱

פני המים

מוצאים

- מי? 👤
- מה קרה? ❓

השאלה שלי: 🗣️

המעבר הגדול: מיסודי לחטיבה
 חנ"מ 🌱

כלים לקריאה

כרטיסי מילים לקיפול

גזרו כל כרטיס, קפלו לאורך הקו המנוקד שבאמצע – המילה מקדימה והפירוש מאחור. תרגלו בזוגות. ✂

חטיבה	
מתרגש/ת	
דואג/ת	
יועצת	
שואל/ת	

הטקסט · טקסט קצר עם תמונות

הולכים לחטיבה

לפני הקריאה

סוג הטקסט: טקסט קצר עם תמונות. איך אתם מרגישים כשאתם חושבים על החטיבה? 😞 😊

הניחוש שלי:

מילון קטן

חטיבה

מתרגש/ת

דואג/ת

יועצת

הערות שלי

1 בשנה הבאה אני בחטיבה.

2 אני מתרגש/ת וגם דואג/ת. זה בסדר. 😞 😊

תחנת עצירה: עצרו רגע: מה קרה עד כאן? מה לדעתכם יקרה עכשיו?

3 כשאני לא יודע/ת, אני שואל/ת.

4 כשקשה, אני מדבר/ת עם היועצת או עם מורה.

שאלות לפי עומק • חנ"מ

הולכים לחטיבה

שם: _____

חלק א' - שחייה על פני השטח

בואו נמצא תשובות בטקסט!

תמונה ומילה

פני המים • כתוב בטקסט

1

מה עושים כשלא מוצאים את הכיתה? (הקיפו את התמונה הנכונה)

ישנים

מתחבאים

שואלים

תמונה ומילה

פני המים • כתוב בטקסט

2

מה אוכלים לפני היום הראשון? (הקיפו את התמונה הנכונה)

כלום

ארוחת בוקר

רק סוכריות

תמונה ומילה

פני המים • כתוב בטקסט

3

עם מי מדברים כשעצוב? (הקיפו את התמונה הנכונה)

יועצת

אף אחד

טלוויזיה

שאלות לפי עומק • חנ"מ

הולכים לחטיבה (המשך)

בדיקת פרטים

פני המים • כתוב בטקסט

4

נכון או לא נכון? סמנו ✓ בטבלה

המשפט	נכון ✓	לא נכון ✗
בשנה הבאה אני בחטיבה. 🏠	☐	☐
אסור לדאוג. 😞	☐	☐
כשאני לא יודע/ת, אני שותק/ת. 🙶	☐	☐

אוצר מילים בהקשר

פני המים • כתוב בטקסט

5

השלימו את המשפטים בעזרת מחסן המילים

מחסן מילים: שואל/ת היועצת ישן/ה

1. כשאני לא יודע/ת, אני _____.

2. כשקשה, אני מדבר/ת עם _____ או עם מורה.

חלק ב' - צלילה

עכשיו נחשוב קצת יותר עמוק. 🤿

סימון בטקסט

צלילה • בין השורות

6

מסמנים בטקסט

• הקיפו את המילה "שואל/ת" בטקסט.

שאלות לפי עומק · חנ"מ

הולכים לחטיבה (המשך)

מיון וארגון

צלילה · בין השורות

7

מה עוזר ביום הראשון? – גזרו והדביקו במקום הנכון

לא עוזר 👎

עוזר 👍

להתחבא 🐭 ✂️

חבר/ה 🤝 ✂️

לשאול 🙋 ✂️

לשתוק 😬 ✂️

כשקשה

קישור מושגים

צלילה · בין השורות

8

מתחו קו בין הציור למילה

א. מורה

ב. חטיבה

ג. מתרגש/ת

ד. שואל/ת

1. 🏠

2. 🙋

3. 📖

4. 😊

שאלות לפי עומק • חנ"מ

הולכים לחטיבה (המשך)

מארגן גרפי

צלילה • בין השורות

9

מה אני מרגיש/ה לפני החטיבה? כתבו או ציירו.

מה משמח אותי 😊	מה מדאיג אותי 😞

חלק ג' - מעמקים

עכשיו תורכם: מה אתם חושבים ומרגישים?

העברה למקרה חדש

המעמקים • מעבר לשורות

10

מה נועם יכול לעשות?

מקרה לבחינה: איפה הכיתה?

נועם בכיתה ז'. הוא לא מוצא את הכיתה. הוא מרגיש לחץ 😞.

כתיבה ונימוק

המעמקים • מעבר לשורות

11

מה יעזור לך ביום הראשון בחטיבה?

מפה 🗺️

חבר/ה 🤝

ארוחת בוקר 🍲

מורה 👩🏫

לשאל 🙋

שאלות לפי עומק • חנ"מ

הולכים לחטיבה (המשך)

שם:

כלי חוסן

המעמקים • מעבר לשורות

12

מרגישים לחץ ביום הראשון? 🙌 עצרו. 🗣️ נשמו לאט. 🗣️ השלימו משפט מחזק: "אני __!"

ייצוג חזותי

המעמקים • מעבר לשורות

13

ציירו את עצמכם ביום הראשון בחטיבה. מי עוזר לכם? 🎨

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו

סמנו בכל שורה איך אתם מרגישים

עוד לא	בערך	בטוח/ה	
			אני יודע/ת לאן אני עובר/ת בשנה הבאה. 🏠
			אני יודע/ת לשאול כשאני לא יודע/ת. 🙋
			אני יודע/ת עם מי לדבר כשקשה. 🧐

המעבר הגדול: מיסודי לחטיבה • חנ"מ

כרטיס יציאה

תאריך:

כיתה:

שם:

1. 😊 דבר אחד שמשמח אותי בחטיבה:

2. 🙋 את מי אשאל ביום הראשון?

3. 💬 משפט אחד שאגיד לעצמי:

כמה נהניתי מהטקסט? ⑤ ④ ③ ② ①

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה (המשך)

יצרה: רוית ראש בן ישי

לצלול פנימה • המעבר הגדול: מיסודי לחטיבה • חוברת
תלמיד לחנ"מ

